

Heinrich Simroth: Die Pendulations-Theorie. Konrad Grethlein's Verlag. Leipzig 1907. 564 S. Pris 12 Mark.

Pendulations-Teorien er opstillet 1901 af den tyske Ingeniør Paul Reibisch. Den gaar i Korthed ud paa, at Jordens Omdrejningsakse lidt efter lidt forandrer sin Stilling i Forhold til Jorden, idet den foretager uhyre langsomme Svingninger i Planet gennem Meridianerne 10^0 Øst og 170^0 Vest for Greenwich. (Disse Meridianer kalder Reibisch for Svingningskresen). Jordens Nordpol skal altsaa ifølge Teorien i en Periode langsomt flytte sig Syd paa henimod Beringstrædet, en Strækning, som Simroth anslaaer til omtrent 20^0 , dernæst i den følgende Periode atter rykke Nord paa tilbage til sin nuværende Plads og videre over denne Syd paa omtrent 10^0 , d. e. omtrent til Spitzbergens Nordvestende, derpaa i den følgende Periode atter rykke tilbage o. s. fr. Sydpolen gør den tilsvarende Bevægelse. Ækvator flytter sig samtidig og naar paa den østlige Halvkugle sit nordligste Sted paa 20^0 N. B. og 10^0 Ø. L. f. Greenwich (d. e. omtrent midt i Sahara) og sit sydligste Sted paa 10^0 S. B. og 10^0 Ø. L. f. Greenw. (d. e. ud for Angola). Under denne Bevægelse drejer Ækvators Plan sig om en Akse, der gaar gennem det nordlige Ecuador og Midten af Sumatra, gennem hvad Reibisch kalder Svingpolerne. Disse Punkter bliver altsaa under Bevægelsen stadig liggende i Ækvator, medens alle andre Punkter paa Jorden forandrer deres Beliggenhed i Forhold til dette. Saa vidt jeg forstaar Simroth, forudsætter Teorien, at Jordaksens skraa Stilling i Forhold til Jordbanen stadig forbliver den samme.

Man maa tænke sig, at „den nordatlantisk-indiske Kvadrant“, der omfatter den Del af Jorden, som ligger Nord for Ækvator mellem 100^0 Ø. L. f. Greenw. og 80^0 V. L. f. Greenw., altsaa bl. a. Evropa, i den palæozoiske Tid befandt sig i polar Svingningsfase, i den mesozoiske Tid i ækvatorial, i den tertiære Tid i polar og nu atter efter Istiden i ækvatorial Svingningsfase.

Simroth, der er Professor i Zoologi ved Universitetet i Leipzig, søger i den foreliggende Bog at vise, at de forskellige Dyre- og Planterformers Udbredelse i Fortiden og Nutiden lader sig forklare ud fra Pendulations-Teorien, og saaledes godtgør dennes Rigtighed. Pendulationen maa nemlig have bevirket, at en Dyre- eller Planterform har udbredt sig fra sit Oprindelsessted i en Bue, der naar længst mod Nord (eller Syd) i Svingningskresen og udstrækker sig symmetrisk fra denne mod Øst og Vest. Forskellige Forhold, saasom Fordelingen af Land og Hav, Bjærgkæder, Ørkener o. s. v. kan have bevirket, at Buen er

bristet, saa at vedkommende Form nu kun findes paa mindre Omraader, der er ensartede beliggende i Forhold til Svingningskresen (f. Eks. Mississippi og Jangtsekiang, der har enkelte sjældne Dyreformer fælles). Omkring Svingpolerne har der samlet sig mange Dyreformer af gammel Oprindelse. Simroth anser Evropa med Nord-Afrika for at være det Omraade, hvor saa at sige alle Dyre- og Planterformer er opstaaede, idet der her stadig har været de største Forandringer i Livsvilkaarene. Her har til de forskellige Tider Fordelingen mellem Land og Vand vekslet meget betydeligt, og her er der gentagne Gange foregaaet betydelige Bjærgkædedannelser. Disse Forhold i Forbindelse med de af Pendulationerne forarsagede Klimaforandringer, der naar deres Maxima ved Svingningskresen, har bevirket, at de her levende Former stadig har maattet omdanne sig, og herfra er de nye Former saa udvandrede over Jorden.

Rigtigheden af disse Betragtninger søger Simroth at godtgøre ved tildels meget detailleret at gennemgaa de forskellige Dyre- og Plantergrupperes Udbredelse i Fortid og Nutid. Fremstillingen virker dog ikke meget overbevisende paa Læseren, da den dels tager alt for lidt Hensyn til, hvor lidt vi i Virkeligheden kender til mange fossile Formers Udbredelse, og dels ikke behandler de mange andre Faktorer, der har Indflydelse paa Formernes Udbredelse, Faktorer, til hvis Betydning i de geologiske Tidsrum vi kun har ringe Kendskab. I andre Afsnit af Bogen søges Teorien geologisk begrundet, men disse Afsnit viser kun, at Forfatteren ikke er i Besiddelse af de fornødne geologiske Kundskaber, hvilket han iøvrigt selv gør opmærksom paa. Adskillige Steder gør Bogen et næsten naivt Indtryk, som f. Eks. hvor Forfatteren under Omtalen af Mennesket nævner Spaniens samtidige Tab af Cuba og Filippinerne, (som ligger symmetrisk i Forhold til Svingningskresen) og udbryder: Tør man gaa saa vidt og overføre de Love, som behersker Dyrenes Udbredelse, med saa stor Nøjagtighed paa Menneskehedens Historie?

Skønt man meget maa beundre det store Arbejde, som Forfatteren har nedlagt i Bogen, og skønt denne er meget interessant at læse, maa man dog sige, at han ikke har naaet det Maal, han har stillet sig, at overbevise Læseren om Pendulations-Teoriens Rigtighed. Forøvrigt har man længe, førend Reibisch opstillede Pendulations-Teorien, forsøgt at forklare Istiden ved at antage, at Nordpolen flytter sig; men med den Anskuelse, som man nu har om Jord-Indrets Beskaffenhed, synes denne Antagelse at være saa temmelig uforenelig med de fysiske Love, idet man ikke har kunnet paavise nogen Kraft, der vilde være i Stand

til at bevirke større Bevægelser af Jordaksen. Da man for nogle Aar siden opdagede, at der virkelig skete smaa Forandringer i Nordpolens Beliggenhed, og da der jo paa den asiatiske-alaskiske Side af den nordlige Halvkugle ikke findes saadanne isdækkede Omraader som paa den atlantiske Side, syntes der at være en Smule Haab om, at Nordpolens Vandring kunde være Løsningen paa det vanskelige Istidsspørgsmaal. Det viste sig imidlertid hurtigt, at Polbevægelsen var indskrænket til en lukket Kurve med meget lille Radius og uden nogen-somhelst Antydning af, at Polen foretager større sekulære Vandringer, og paa de Undersøgelserrejser, der er foretagne i Alaska og Nord-Asien, er det ikke lykkedes at paavise de Spor af et tidligere varmere Klima, som Hypotesen fordrer.

Victor Madsen.

Otto Nordenskjöld: Polarvärlden och dess grannländer, med 40 Illustr., 214 S., 8°. Albert Bonnier Stockholm 1907.

Den bekendte Polarforsker, Professor ved Göteborgs Högskola, Otto Nordenskjöld har i nærværende Værk publiceret en Samling af de af ham holdte Forelæsninger over Polaregnene og heri nedlagt i populær Form en stor Del af sin betydelige Kendskab til dette Stof, hvilken han har erhvervet sig ved Selvsyn i Grønland, Alaska, Island, Ildlandet og nærliggende antarktiske Egne. Indenfor den knapt tilmaalte Ramme kan man ikke vente sig Besvarelse paa alle mulige Polarproblemer, og Forfatteren indskrænker sig derfor ogsaa til en kortfattet Beskrivelse af, hvad der er opnaaet ved ældre og nyere Opdagelsesrejser. Skønt Forf. er Geolog, tager

han dog fuldt Hensyn til de geografiske Sider af Sagen, saasom Egnenes Natur, Klima, Befolkning o. s. v. Han begynder med en Beskrivelse af Grønland og Eskimonerne, og fremsætter her bl. a. en Teori om, at hele Grønlands indre Urbjærgmasse i store Træk danner et gennemskuret Højdeplateau, og fremhæver Indlandsisens stærkt nivellerende Indvirkning og de dybe Dale, som Gletsjerne danner ved Indlandsisens Grænser. Han behandler Island og Jan Mayen, hvor han paa førstnævnte Ø peger hen paa den store Vandkraft, som Island besidder i Form af de brede, mægtige Floder, som den ikke særlig kolde Vinter ikke hindrer Benyttelsen af. I et særligt Kapitel om Spitzbergen omtales de mange Turistdampere, der besøger den interessante Ø, og de uforstandige Turisters hensynsløse Nedslagtning af Rener og Edderfugle, der snarest burde standses. Om Sydpolarlandene, som Forf. selv har besøgt, tænker han sig Muligheden af et isfrit Land i deres Indre, og mener, at vi her staar overfor en af Jordklodens største Gaader. Man skal jo intet forsværge i denne Verden, men isfrie Lande midt inde i de øde Ismarker ved Polerne synes dog vel ikke at have nogen stor Sandsynlighed for sig. Man maa imidlertid vente med Gaadens Løsning, indtil en Undersøgelse har fundet Sted. De sidste Kapitel omhandler de subarktiske Lande paa den sydlige Halvkugle, Nordamerika, Sibirien, og Nordevropa; her behandles Tundrerne, Isgangen paa de sibiriske Floder, de nordevropæiske Bjærges Plateauform og mange andre Spørgsmaal. I det hele vil Bogen være højst velkommen for alle geografisk interesserede, og den er skrevet i et let tilgængeligt Sprog.

Ole Olufsen.

Ny Literatur

(indkommet til Selskabets Bibliotek).

Evropa.

Die Phlegräischen Felder von Prof. Dr. Carlo de Stefani, Pet. Mitt. Erghft. 156. 201 S. med Illustr. og Kort (købt af Selskabet).

Kulturgrenze und Kulturzyklus in den polnischen Westbeskiden von Prof. Dr. Erwin Hanslik. Pet. Mitt. Erghft. 158. 115 S. med Illustr. og Kort (købt af Selskabet).

Plantevæksten paa Færøerne med 29 Billeder af C. H. Ostenfeld. Kjøbenhavn. 1906. 8° 140 S.

Meddelelser om Danmarks Antropologi udg. af den antropologiske Komité ved Dr. phil. H. Steensby. 1' Bd. 1' Afd. 1907, 8°, 172 S.

Asien.

Die Hedschasbahn von Auler Pascha. Pet. Mitt. Erghft. 154, 80 S. med Illustr. og Kort (købt af Selskabet).

Die Täler des nordwestlichen Himalaya von Dr. Karl Oestrich. Pet. Mitt. Erghft. 155, 106 S. med talrige prægtige Illustr. og Kort (købt af Selskabet).